

A választójog reformja és az ipari munkások.

Írta: Tisza István.

Érdeklükben áll-e a szavazat jog az ipari munkásoknak?
Saját szavazatjoguk kétségtelenül.

Nem osztozhatunk ugyan azon hitükben, hogy csakis a részvételökkel összealkotott „népparlament” fog érzékkel bírni az al-sóbb néposztályok jogos érdekei és törekvései iránt s fog nekik igazságot szolgáltatni a munkáskérdés törvényileg rendezendő problémáiban. Az utolsó 100 év története ékesen reácafol erre a föltevésre. Hiszen az az egész munkás törvényhozás, amely véget vetett az ipari munkás kérlelhetetlen kizsákmányolásának s emberi életviszonyok közé segítette őt, Angliának abban a korszakában veszi kezdetét, amelyben az 1832-iki reformbill nemcsak a földarisztokrácia túlsúlyát törte meg, de megfosztotta az angol parlamentet annak addig létezett demokrata elemeitől is s a kö-zéposztály, a hírhedt bourgeoisie kezébe juttatta a közhatalmat.

Elég volt feltárni az uralmon levő műveit társadalom előtt a munkásosztály helyzetének borzalmait, hogy az egész angol közélet pártkülönbség nélkül lásson az orvosláshoz s abban az állandó gondoskodásban, amelyben az angol törvényhozás az ipari munkást a Lord Shaftesbury-féle mozgalom megindulásától kezdve egészen napjainkig részesítette, semmi különbséget nem tett a 60-as, illetőleg 80-as években megvalósított választójogi reform.

S amit Angliában láttunk, ugyanaz történt az egész világon. Sehol nem kellett a felsőbb osztályok, az „elnyomók” ellenállását a munkásoknak megtörniök, hogy az államhatalom igazságos elbánását s jóakaró támogatását megszerezzék.

Nem is azért van tehát szükség az ipari munkás szavazatjogára, mintha csak így szabadulhatna föl az elnyomatás alól. Indokolt, szükséges és célszerű az egyszerűen azért, mert olyan új réteget nyert az ipari munkásosztályban a magyar társadalom, amelyik kereseti viszonyainál, szellemi fejlettségénél s a benne fölbredt önértetnél és tettvágnál fogva a politikai életbe való bebecsáttatást joggal igényelheti s ezt a tettert jobban fogja saját magának s a közösségnek javára érvényre juttatni, ha mint polilikai jogokkal felruházott tényező vehet részt a nemzet életében.

De menjünk tovább. Kell-e az ipari munkásosztálynak a mások szavazat joga? Érdekében áll-e, hogy részesüljenek e jogban az ország köznépeinek nagy zömét alkotó falusi néptömegek? Helyesen cselekszik-e saját érdekében az ipari munkásság, amikor az általános szavazat jog jelszavával a politikai jogokat ezek számára is követeli?

Bizonyára nem. Hiszen egy tekintet népszámlálási adatainkra, mindenkit meggyőzhet felőle, hogy a valódi általános szavazatjog segítségével ezek a falusi néptömegek jutnak mindent elnyelő túlsúlyra. Ezek pedig politikai jogok öntudatos gyakorlására merőben képtelenek. Egyaránt megbízhatatlanok nemzeti egység, felvilágosodás és emberi haladás szempontjából. A nemzetiségi, klerikális és agrárius demagógiának mindenre kapható~konnyü játékszerei. Hát valóban az volna a magyar ipari munkásosztálynak jól felfogott érdeke, hogy ilyen uralomnak szolgáltassa ki magát?

Bármilyen vad lármát csapjanak is a nemzetközi szocializmus jelszavaival, ne hagyjuk magunkat ezáltal félrevezettetni. A magyar munkások zöme megmarad magyar embernek, miagyar ember hazafiságát pedig az emelkedő műveltség, a tanulás, a szélesebb látkör csak erőteljesebbé és öntudatosabbá teheti. S én tudom azt, hogy nem találunk süket fülekre, ha a magyar munkás hazafiságára appellálunk. Sokkal jobbak ők azoknál a szociológusoknál, akik a nemzetközi bourgeois radikalizmus legfelületebb válfajával igyekeznek a magyar munkást boldogítani.

És még ezek álláspontjáról is: kívánhatja-e a szervezett min-

kásság a klerikalizmusnak s a minden téren való reakciónak a falusi tömegek szavazatjogában rejlő kétségtelen erőgyarodását? Nem képtelen dolog-e, hogy azok adjanak fegyvert a klerikális uralomvágy kezébe, akik nemcsak ennek, hanem — nagyon hibásan — minden vallásnak, minden papnak esküdt ellenségei? De tekintsünk el mindezekről. Álljunk a félreértett s a legszélsőbb konzekvenciáig túlhajtott marxizmus álláspontjára. Ne ismerjük el jogosultságát a gazdasági érdeken kívül semmi másnak. Hát vajjon ebből a szempontból is érdekében állhat-e az általános szavazatjog az ipari munkásnak?

Hiszen ha van rétege a magyar társadalomnak, amelyiknek sorsa a magyar nemzet közgazdasági fejlődését minden legkisebb ingadozásában érzékeny jelzőtü gyanánt követi s amelynél a fokmérő mutatójának minden legkisebb ingadozása közvetlenül a megélhetés kegyellen problémájának elevenébe vág, úgy éppen az ipari munkásosztály az. Sorsa megérzi az általános gazdasági helyzet minden hullámzását. Gazdasági életünk minden föllendülése vagy pangása az ő kereseti viszonyaiban azonnal kifejezésre jut, kereseti viszonyainak minden csak kissé lényegesebb módosulása pedig egy lépést jelent előre az emberhez méltó egzisztencia, vagy vissza a sivár nélkülözés felé.

Nincs rétege a magyar társadalomnak, amelynek jó és balsorsa annyira össze volna forrva a helyes közgazdasági politikával, nincs senki ez országban, akire nézve annyira életkérdés volna, hogy modern nemzetek közgazdasági fejlődésének nagy problémáit megérteni és helyesen kezelni képes kiváló emberekből álljon a parlament s hogy az ország reális érdekeinek gondozására szentelhesse egész erejét.

A parlament színvonalának sülyedése végzetes csapás az egész magyar nemzetre. Éppen a gazdasági érdekek szempontjából, forintban és karjácárban kifejezve, senkire sem olyan anyagi csapás, mint az ipari munkásosztályra. Ha elkövetjük a nagy nemzeti öngyilkosságot, ha a nemzeti politika irányítására és megvalósítására képtelen elemeknek szolgáltatjuk ki a hazát, ha leszáll a magyar politikusok szellemi és erkölcsi színvonala, ha nemzetiségi és felekezeti viszályok meddő küzdelmei foglalják el a produktív parlamenti munka helyét, senkin sem fogja ez oly közvetlenül megböszülni magát, mint az ipari munkásosztályon.

Hogyan áll tehát a dolog? Érthető, természetes, helyes dolog,

ha az ipari munkásosztály politikai érvényesülést kíván a maga számára s nincs számottevő tényező ebben az országba, amely útját állná ennek a törekvésnek. De saját elveivel, szellemi és ér-zelevilágával és gazdasági érdekeivel jön ellentétbe, amidőn a falusi proletariátus erre meg nem érett, reá nézve idegen s oly sok szempontból ellentétes és ellenséges tömegei részére szavazatjogot követel. Nemcsak közérdekből, az ipari munkás legridegebben vett osztályérdeke szempontjából is az a föladat: részt juttatni a politikai érvényesülésben és hatalomban az ipari munkásosztálynak anélkül, hogy ugyanebben a ma még időelőtti jogkiterjesztésben részesítenők az erre meg nem érett tömegeket.

A távolabbi jövőt tekintve automatikus úton oldódik meg ez a föladat, ha a mindenkire nézve kötelező ingyenes népoktatás maximumától s rendes foglalkozás igazolásától tesszük függővé a választójogot. Hiszen az ipari munkások túlnyomó nagy zöme olyan általános kulturális viszonyok között él, amelyek gyermekei számára a műveltségnek ezt a fokát könnyen hozzáférhetővé teszik s jóformán teljes számmal eleget tehet a törvény ezen kívánalmának a most felnövő ifjú generáció.

A kérdés gyakorlati súlypontja az átmeneti időszakon fekszik. A szellemi cenzus teljes érvényesülése évtizedeket fog igénybe venni, már pedig az ipari munkásosztály megfelelő érvényesülésével odáig nem várhatunk» Meg kell találnunk azokat a kritériumokat, amelyek a szakképzett, valódi ipari munkást megkülönböztetik a mezőgazdasági munkástól s a közönséges napszámostól s amelyek segítségével tényleg az ipari munkásnak juttatnánk politikai jogot.

Természetes, hogy e kritériumokat elsősorban az országos munkás betegsegélyző pénztárral kapcsolatban keressük. Hiszen itt kellene megtalálnunk az ipari munkást megkülönböztető határvonalat. Nem magában abban a tényben, hogy tagja-e valaki az országos pénztárnak, mert e pénztár tagjai mindazok, akik bárminő kapcsolatba jutnak valamely ipari vállalkozással, tehát az ipari tevékenység természetével egyáltalán nem bíró, közönséges kiegészítő munkát végző napszámosok is. A betegsegélyző pénztár tagjainak kereseti viszonyaiban kellene a helyes határvonalat megtalálnunk, mert a csak némi ipari képzettséget igénylő munka is oly magas díjazásban részesül, amely a valódi ipari munkás herét egyéb munkásokétól megkülönbözteti s amely a munkás ke-

resetének megbízható nyilvántartása esetén teljesen megfelelne célunknak. Már pedig a keresetnek ezt a nyilvántartását meg kellene kapnunk az országos pénztárnál, amely a járulékok kiszabása szempontjából megállapítja és nyilvántartja tagjainak átlagos napibér összesét.

Abban a reményben volt kezdetben e sorok írója is, hogy az országos pénztár ezen nyilvántartásában megtalálhatja a kellő határvonalat. Fájdalom, kellemetlen csalódás várt reá.

A pénztár, mint tudjuk, 8 osztályba sorozza tagjait aszerint, amint 1 koronán alul vagy 1—2, 2—3, 3—4, 4—5, 5—6, 6—7 korona között van, vagy 7 korona fölött áll az átlagos napi munkabér (a heti bért 6, a havi bért 25, az évi bért 300 munkanapra átszámítva), s a pénztár tagjainak e munkabér osztályok közötti megoszlását az alábbi táblázat mutatja:

Osztály	Átlagos napibér	Tagok száma	Százalék
I.	1 koronán alul	193,654	19-2'V ₀
II.	1—2 korona	286,575	28-4 „
III.	2-3	262,574	26' 1 „
IV.	3-4	134,118	13 3 „
V.	4-5	64,503	64 „
VI.	5-6	41,541	41 „
VII.	6-7	14,300	15 „
VIII.	7 korona felett	10,321	1 „
összesen		1.007,586	10070

Eszerint a nyilvántartás szerint tehát az ipari munkásoknak mintegy $\frac{1}{5}$ -e 1 koronát sem keres naponta, a munkások majdnem felének átlagos napibére nem éri el a 2 koronát, $\frac{3}{4}$ -e marad 3 korona alatt s csak V_8 -a keres 4 koronánál többet naponta! Itt vagyunk tehát ugyanannál a szégyenteljes, szomorú jelenségnél, amellyel, ahol köztartozások elvállalásáról van szó, — fájdalom — mindenütt találkozunk. Nagy hazugság ez az egész statisztika; túlnyomó nagyrészében valótlan bemondások eredménye, legföljebb arra való, hogy — amint éppen a közelmúltban is tapasztaltam, — mint a szegény munkást ínséges bérekkel kiszipolyozó társadalmat az egész világ előtt pellengérré állítson bennünket.

Ennek a körülménynek tulajdonítsa a munkásság, ha ily módon az a módszer, amelyet ő adhatott volna a törvényhozás kezébe, hasznavehetetlenné, sőt egyenesen veszélyessé vált ő reá nézve. Hiszen az volna ő reá nézve a legvégzetesebb, akkor járna a legrosszabbul, ha szaván fognók, elfogadnók saját bevallásait, azoknak juttatnánk szavazatjogot, akiknek keresete saját bevallásuk szerint megüti a legalacsonyabban díjazott ipari szakmunka tényleges mértékét.

Természetes, hogy mi sem állhat távolabb e sorok írójától, mint hogy ilyen frivol lefőzéssel akarja kijátszani a munkások törekvéseit. De konstatálnunk kell, hogy az országos pénztár adatai abban az egyedüli formában, amelyben alkalmasak lettek volna reá, célunkra éppen a munkásság érdekében nem használhatók.

A pénztárhoz való tartozás pedig határvonalul önmagában véve nem alkalmas, mert, — mint fentebb láttuk — magában foglal az boldogot-boldogtalant s ipari szakmunkás és egyéb nap-számos között nem teljesít semmi selectiót.

De ettől eltekintve is végzetes hiba volna az országos pénztárral hozni választójogunkat kapcsolatba, mert ha jót akarunk a munkással, ennek a pénztárnak napjai meg vannak számlálva. E kérdés kimerítő tárgyalását nem engedik meg cikkünk szűk keretei, de abban a tekintetben csak egy vélemény lehet az ügyet ismerők között, hogy szerencsétlen, merőben elhibázott alkotás az országos pénztár, amely kifejlesztés helyett megöli az igazi önkormányzatot, tökéletlenül, hiányosan, drágán teljesíti a segélyezést, igazságtalan hajszáknak egész rendszerét zúditja az ipartól távol álló társadalmi körök nyakába és a segélyezés produktív céljai helyett meddő, bürokratikus munkával foglalkozó alkalmazottaknak talán ezreire pazarolja el a munkás véres verejtékkel megszerzett filléreit. A munkásbiztosítás gyökeres reformját: az országos pénztárnak más, olcsóbb, célszerűbb, a viszonyokhoz jobban simuló szervekkel való helyettesítését kívánja magának a biztosítási ügy helyes kezelésének technikája is. Ezt kívánja mindenekfölött a munkásosztály társadalmi nevelésének, szellemi és erkölcsi színvonala emelésének minden más szempontot háttérbe szorító magasztos feladata.

Égetően sürgössé válik e kérdés most, amidőn politikai jogokban fogjuk részesíteni az ipari munkások százezreit.

Maga a politikai jog senkit sem tesz annak öntudatos gyakorlására képessé. Ne éljünk illúziókban. Minden anyagi és szellemi értéke dacára iskolázatlan, tapasztalatlan, új elemet fog közéletünkben képviselni az ipari munkások szervezett tömege. Új elemet, amelynek hosszú időn keresztül kell még az élet iskolájába járnia, amíg valóban a közérdek javára fogja érvényesíthetni a benne rejlő erőt. Ezt az iskolát pedig éppen oly hiba volna a bürokratikus országos szervezetek fizetett tisztikarának megválasztásában keresnünk, mint a politikai pártharcokban s a képviselőválasztások izgalmaiban.

A munkásosztály politikai nevelésének két hatékony eszköze van. A munkás összes életviszonyainak következetes javítása és az a valódi önkormányzat, amely életbevágó ügyeinek megfontolt intézésében gyakorolja a munkást és megtanítja rá, hogy jól válassza meg vezéreit. Ennek a valódi önkormányzatnak pedig egyedüli életképes alakja az, ha az együttes munka által szoros személyi kapcsolatba és érdekközösségbe hozott munkások szervezetei gondozhatják a munkásnak társadalmi úton kielégíthető minden életbevágó érdekét.

Ennek a célnak a biztosítási kényszerrel s a munkaadók és az állam hozzájárulási kötelezettségével való kiegyenlítésében látom évtizedek óta korunk szociálpolitikai törvényhozásának legnagyobb problémáját s ha idáig meddők voltak is e célra irányuló törekvéseim, ha sokak szemében elérhetetlen ábrándnak látszottak is azok, ma már nem lehet róluk ezen a hangon beszélni, mert a Lloyd George-féle munkásbiztosítási törvényben őríási arányokban váll élő valósággá ez a gondolat.

Csak a legutolsó hónapokban léptetik ez alkotást életbe. Mint minden merész újítás sok ellentétes érdeket érint, sok súrlódást okoz, de erős hitem szerint ki fogja állani az élet tűzpróbáját s a modern iparos demoikrácia történelmében korszakot jelent.

Ezt a példát kell követnünk, a szabadságnak és önkormányzatnak azzal a szeretetével, amely az egyéb viszonyok oly mérhetetlen különbsége dacára, annyi rokonvonással ruházta föl a múltban Anglia és Magyarország közéletét. A szabadság és önkormányzat életképes, organikus intézményeivel kell fölcserélnünk az országos pénztár szerencsétlen gépezetét. Ne keressünk tehát ennél a beteg alkotásnál segítséget az ipari munkás választójoga-

nak megállapítása körül. Vannak egyéb mozzanatok, amelyekkel biztosíthatjuk az ipari szakmunkások mentől nagyobb száma részére a szavazati jogot. Gondosan kell ezeket kikeresni és konstruálni a választójogi törvény megalkotásánál s ebben a munkában kell a munkásoknak is részt venniök. Ebben hívja őket se-, gítségül mindenki, akinek célja nem a munkás fölizgatása és párt-politikai célokra való kizsákmányolása, hanem aki e nagy problémának a nemzet javára s az ipari munkások megnyugtására való megoldását viseli szívéen.